

DOI: 10.32703/2664-2964-2019-46-95-108

УДК 651.6:657.1

JEL Classification M41, M42

Світлана Семенова, к.е.н., доц.

(доцент каф. «Облік і оподаткування», Державний університет інфраструктури та технологій)

ORCID ID 0000-0001-7250-7482

Ольга Шпирко, к.е.н., доц.

(доцент каф. «Облік і оподаткування», Державний університет інфраструктури та технологій)

ORCID ID 0000-0002-0601-6172

ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ ТА НІМЕЧЧИНІ

Облікова політика є надзвичайно важливою для підприємства, оскільки визначає сукупність правил, методик і процедур, за допомогою яких ведеться облік та складається фінансова звітність. Саме облікова політика забезпечує такий принцип бухгалтерського обліку як послідовність та якісну характеристику звітності – зіставність. У стандартах обліку багато наголошується на незмінності облікової політики та випадків і методики внесення змін до неї. Проте малі підприємства не зобов'язані розкривати інформацію про свою облікову політику, тому важко проконтролювати та об'єктивно оцінити методику складання їх фінансової звітності, що може вплинути на рішення користувачів. Тому важливо розглянути можливості й особливості розробки та застосування облікової політики на малих підприємствах в Україні відповідно до вимог національних і міжнародних стандартів, законодавства країн ЄС, зокрема Німеччини, Директиви 2013/34/ЄС, що дозволить визначити ключові аспекти та особливості, які можна запозичити для використання в Україні.

Встановлено, що в Україні малі та мікропідприємства мають лише окремих стандарт, який визначає формування їхньої фінансової звітності – НП(С)БО 25, проте методика обліку і вибір альтернатив для облікової політики містяться в інших П(С)БО, які поширюються і на підприємства на загальній системі. Також в Україні діють Методичні рекомендації щодо облікової політики, що суттєво полегшує практичний аспект її розробки на підприємстві. У Німеччині подібного документу не передбачено. Малі та мікропідприємства в Україні, які ведуть облік і складають звітність за МСФЗ, у розробці облікової політики керуються відповідним Розділом 10, що містить досить стислий перелік вимог. Перевагою застосування міжнародних

© Семенова С.М., Шпирко О.М., 2019

стандартів є те, що основні положення облікової політики малих та мікропідприємств розкриваються у примітках до річної фінансової звітності. За національними стандартами в Україні малі підприємства таку інформацію не подають. Облікова політика за законодавством Німеччини стосується визначення правил не тільки для складання фінансової, але й податкової звітності та оптимізації оподаткування. Малі підприємства Німеччини можуть застосовувати спрощені правила обліку, складати спрощений баланс і спрощений звіт про прибутки та збитки, не подавати примітки. Також до малих підприємств застосовується спрощена публікація фінансової звітності.

Ключові слова: облікова політика, мале підприємство, мікропідприємство, Міжнародний стандарт фінансової звітності для малих і середніх підприємств, Україна, Німеччина, ЄС.

Постановка проблеми. Малі підприємства мають ряд переваг в організації та веденні обліку, складанні фінансової звітності, оподаткуванні. Все це пов'язано з державною підтримкою та прагненням стимулювати малий бізнес як запоруку економічного зростання й добробуту населення. Оновлений Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [1] містить чіткі критерії віднесення підприємств до малих та мікро, які повністю відповідають нормам ЄС [2]. В Україні для малих та мікро підприємств, юридичних осіб, які ведуть спрощений облік доходів і витрат, неприбуткових організацій, представництв іноземних суб'єктів господарювання передбачено окремий стандарт НП(С)БО 25 «Спрощена фінансова звітність» [3]. Проте він визначає лише форми фінансової звітності та коло суб'єктів, які їх складають. Методика обліку активів, капіталу, зобов'язань та фінансових результатів, викладена в інших П(С)БО поширюється не тільки на компанії на загальній системі обліку, а й на малі підприємства. При цьому для малих та мікропідприємств, які складають звітність за НП(С)БО 25, розроблено спрощений План рахунків бухгалтерського обліку [4]. Малі і мікропідприємства зобов'язані вести бухгалтерський облік та розробляти власну облікову політику відповідно до чинного законодавства України та вимог П(С)БО, крім тих, які використовують міжнародні стандарти (МСФЗ [5] або МСФЗ для МСП [6]). У П(С)БО 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах» [7] зазначено, коли облікова політика може змінюватися, яким чином відображаються такі зміни у фінансовій звітності та розкривається інформація у примітках до фінансових звітів, проте окремих правил для малих підприємств за спрощеною системою не передбачено. Методичні рекомендації щодо облікової політики № 635 [8] не містять особливих спрощень та рекомендацій для малого бізнесу, тому не враховують їхні особливості й потреби. Малі та мікропідприємства в Україні за національним законодавством не складають Примітки до річної фінансової звітності, тобто елементи облікової політики не розкриваються у звітності. Тому актуальним залишається дослідження не тільки методики застосування МСФЗ для МСП, а й досвіду успішних країн ЄС, зокрема Німеччини, у формуванні облікової політики малих підприємств та її розкриття у звітності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Методичні основи розробки облікової політики малих підприємств розглядаються у працях таких науковців: В.А. Кулика [9], В.І. Юрчика [10], який визначає облікову політику малих підприємств поряд з оптимізацією податкового обліку. Досить поверхнево висвітлюють організаційні та методичні особливості формування облікової політики

Г.М. Давидов [11], В.М. Савченко [11], О.В. Пальчук [11], які розкривають лише питання організації обліку, вибору облікових реєстрів та застосування спрощеного Плану рахунків. Порівняння облікової політики малих підприємств за національними та міжнародними стандартами представлено у працях О.І. Малишкіна [12, 13], К.В. Безверхого [13, 14]. Напрямки гармонізації бухгалтерського обліку та оподаткування в Україні з нормативами ЄС представлено в працях І.С. Ковової [13, 16], С.М. Шуляренко [13], В.П. Карєва [13]. Проте переважно аспекти облікової політики в науковій літературі висвітлюються через призму організації та методики обліку на малих підприємствах, зокрема у працях К.В. Безверхого [15], І.С. Ковової [16] та [17-18]. Поверхнево досвід країн ЄС, а саме: Великобританії, Німеччини, Франції, Бельгії, Італії та Іспанії, у формуванні облікової політики в цілому розглянуто Р.С. Яцишин [19]. Облікову політику в Білорусії, Вірменії, Литві, Казахстані, Молдові, Таджикистані, Туркменістані, а також в США, Великобританії, Німеччині та Франції досить узагальнено висвітлено в праці К.В. Безверхого [14]. Більш детально облікову політику малих підприємств за МЗФЗ для МСП та законодавством Польщі розглядає О.І. Малишкін [12]. Слід зазначити, що увага науковців недостатньо приділена особливостям формування облікової політики саме малих підприємств. В іноземних джерелах питання облікової політики розглядаються переважно у контексті характеристики вимог законодавства [20-28] та визначенні особливостей обліку і звітності малих та мікропідприємств [25], тому особливості та можливості спрощення облікової політики малих підприємств в Україні та ЄС потребують подальшого дослідження.

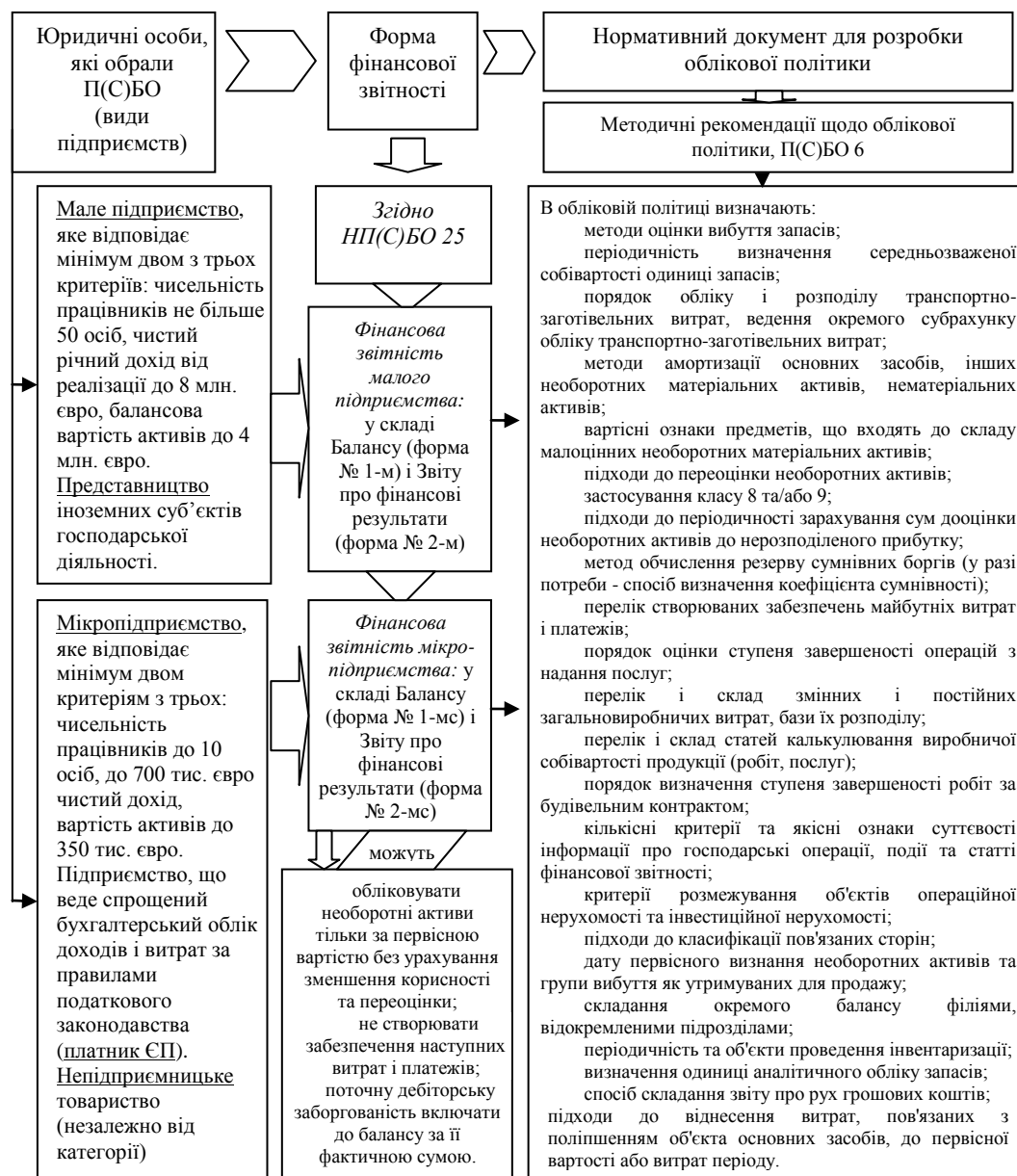
Метою статті є визначення особливостей облікової політики малих підприємств за національними (НП(С)БО 25) і міжнародними (МСФЗ для МСП) стандартами в Україні та в Німеччині.

Викладення основного матеріалу дослідження. Як елемент системи організації бухгалтерського обліку прийнята облікова політика закріплюється розпорядчим документом підприємства та стосується самостійного вибору підприємством облікових методів, оцінок та процедур ведення обліку і складання фінансової звітності, щодо яких стандартами передбачено альтернативні варіанти. На формування облікової політики підприємства впливають ряд факторів, серед яких: розмір підприємства, обсяг, характер і складність господарських операцій, галузеві особливості, організаційно-правова форма і форма власності.

Так, малі підприємства вирізняються тим, що мають відповідати певним параметрам. Для вибору форми фінансової звітності за НП(С)БО 25 «Спрощена фінансова звітність» [3], яку може скласти мале або мікропідприємство потрібно дотримуватись критеріїв, визначених Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [1] (рис. 1). Фінансова звітність малого (ф. № 1-м і ф. № 2-м) підприємства передбачена для малих підприємств, у яких чисельність працівників до 50 осіб, чистий річний дохід від реалізації до 8 млн євро, балансова вартість активів до 4 млн євро (є мінімум два з трьох критеріїв) та представництв іноземних суб'єктів господарської діяльності, на які поширюються загальні положення щодо розробки облікової політики у відповідності з Методичними рекомендаціями № 635 [8] та П(С)БО 6 [7].

Фінансову звітність мікропідприємства (ф. № 1-мс і ф. № 2-мс) можуть скласти мікропідприємства, які відповідають хоча б двом з наступних критеріїв: чисельність працівників до 10 осіб, чистий дохід від реалізації до 700 тис. євро, балансова вартість до 350 тис. євро, також непідприємницькі товариства,

підприємства, які ведуть спрощений облік доходів і витрат за податковим законодавством.

Рис. 1. Методичні основи розробки облікової політики залежно від форм складання фінансової звітності малими та мікропідприємствами за законодавством України

Джерело: складено авторами на основі опрацювання [1, 3, 4, 7, 8]

При складанні даної форми НП(С)БО 25 дозволяється вести облік необоротних активів лише за первісною вартістю, не створювати забезпечення та резерв сумнівних боргів, що означає деяке спрощення облікової політики для мікропідприємств.

Якщо проаналізувати Методичні рекомендації щодо облікової політики [8], то для малих та мікропідприємств, зважаючи на обмежувальні критерії щодо них, неактуальними є положення облікової політики про сегменти діяльності, відстрочені податкові активи і зобов'язання, випуск і відображення операцій з акціями та інструментами власного капіталу, виплати за рахунок прибутку, оскільки вони передбачені для державних і комунальних підприємств.

Слід зазначити, що у разі, якщо мале або мікропідприємство для ведення обліку і складання звітності обирає МСФЗ, крім випадків, коли таке застосування є обов'язковим за законом [1], НП(С)БО 25, П(С)БО 6 та Методичні рекомендації щодо облікової політики не застосовується (рис. 2).

Зауважимо, що Міжнародний стандарт фінансової звітності для малих і середніх підприємств (МСФЗ для МСП або IFRS for SMEs) [6] застосовується малими та середніми підприємствами, які не є підзвітними громадськості та оприлюднюють фінансові звіти загального призначення для зовнішніх користувачів, тобто міжнародні стандарти не містять жорстких фінансових критеріїв, а також не виділяють мікропідприємств і поширюються також на середні підприємства, що розширює сферу застосування даного стандарту.

Розділ 10 «Облікова політика, облікові оцінки та помилки» МСФЗ для МСП визначає конкретні принципи, основи, домовленості, правила та практику, які мають бути застосовані підприємством при складанні та поданні фінансової звітності. МСФЗ для МСП та МСФЗ 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки» [5] містять ідентичні визначення ключових понять, при цьому стандарт для малих і середніх підприємств стисліше описує порядок формування та внесення змін до облікової політики (навіть за обсягом: 4 проти 15 сторінок) [12].

Відомості про облікову політику малих підприємств згідно МСФЗ для МСП розкриваються у примітках, що містять пояснювальну інформацію. Положення обраної облікової політики розкриваються у примітках у наступному складі: методи оцінки при складанні фінансових звітів та інша доречна інформація, що полегшує розуміння показників звітності та має найбільший вплив на визнані у фінансових звітах суми. В Україні також доцільно було б ввести вимогу складання скороченої форми приміток до річної фінансової звітності, де розкривалася б аналогічна інформація.

Директива 2013/34/ЄС регламентує лише окремі положення облікової політики компаній та спрощений формат для малих підприємств.

У Європейському Союзі приблизно 99% підприємств належать до малих та середніх згідно з визначенням Директиви 2013/34/ЄС. За даними IfV, їхня частка в Німеччині становить 99,6% від усіх підприємств, які є платниками ПДВ, при цьому майже 60% усіх працівників сплачують внески на соціальне страхування [20].

Німеччина є країною з потужною економікою та соціальною сферою. У Німеччині правила ведення обліку та складання фінансової звітності визначаються Комерційним кодексом Німеччини (HGB: Handelsgesetzbuch [21]). HGB є основою для ведення бухгалтерського обліку в Німеччині. У Комерційному кодексі (HGB) зосереджена значна частина німецького законодавства щодо обліку, звітності та спеціальних правил для страхових компаній, банків та кооперативів. Він стосується

комерційного сектору, тому набагато детальніший, ніж Цивільний кодекс (BGB). У разі суперечностей між Комерційним кодексом та Цивільним кодексом Німеччини HGB має більший вплив і застосовується у разі сумнівів.

Рис. 2. Методичні основи розробки облікової політики за МСФЗ для МСП

Джерело: складено авторами на основі опрацювання [1, 3, 4, 7, 8]

HGB набув чинності з 1 січня 1900 р., але він підлягає постійним змінам – останні з яких від 20.11.2019 р. У Німеччині триває процес гармонізації та пристосування німецьких стандартів бухгалтерського обліку до міжнародних стандартів (IFRS/IAS). Не всі правила бухгалтерського обліку закріплені в HGB,

тому німецький Комерційний кодекс (HGB) зазнав значних змін через Закон про модернізацію закону про бухгалтерський облік (Bilanzrechtsmodernisierungsgesetz – BilMoG [22]). У BilMoG реалізовано ряд європейських законодавчих вимог, що покращило інформаційну цінність річної фінансової звітності [23]. Метою BilMoG було забезпечити значне фінансове полегшення для економіки завдяки дерегуляції та посилити законодавство про бухгалтерський облік Німецького комерційного кодексу в умовах конкуренції з МСФЗ.

Як і в Україні, в Німеччині в цілому вимоги до обліку і звітності залежать від розміру компанії. Згідно з Законом про імплементацію Директиви з бухгалтерського обліку (Bilanzrichtlinienumsetzungsgesetz – BilRUG) [24], у 2016 р. було визначено загальноєвропейський підхід до розподілу підприємств з метою складання звітності. Тому BilRUG виступає одним з елементів реформування Комерційного кодексу (HGB).

Малі підприємства Німеччини можуть застосовувати спрощені правила обліку, які передбачають спрощення в рахунках обліку та деякі звільнення від загальних вимог до звітності. Малі підприємства можуть складати спрощений баланс та спрощений звіт про прибутки та збитки. Пояснення в кінці балансу не потрібно подавати в такому річному звіті. Також до малих підприємств застосовується спрощена публікація фінансової звітності, яку потрібно надіслати лише одному національному органу (наприклад, податковій службі), який опублікує її від їхнього імені. Малі підприємства звільняються від зобов'язання нарахувати відстрочені витрати, крім витрат на сировину та матеріали, виплати працівникам, накопичену амортизацію та податки [25].

21.02.2012 Рада міністрів економіки та фінансів Німеччини прийняла так звану «Мікродирективу» – Директиву 2012/6/ЄС (Micro-Richtlinie – Richtlinie 2012/6/EU [26]), метою якої є звільнення мікропідприємств від ряду обов'язків, які вимагають від них витратити занадто багато часу на підготовку своєї фінансової звітності. Проект директиви навіть передбачав можливість повного звільнення мікропідприємств від складання річної фінансової звітності, проте в останній редакції така можливість була усунута.

За Директивою 2012/6/ЄС [26] мікропідприємство визначається як компанія, яка не перевищує двох з наступних трьох критеріїв на поточну та попередню дату балансу: загальні активи: 350 000 євро балансу, чистий дохід: 700 000 євро за 12 місяців, що передували даті балансу, середня кількість працівників протягом фінансового року: не більше 10.

Облікова політика виступає важливим документом не тільки для процесу ведення обліку та складання фінансової звітності, але й пов'язана з усім циклом управління на підприємстві.

У Німеччині в обліковій політиці малих підприємств мають бути розкриті такі суттєві аспекти: відповідність звітності комерційному законодавству, принципи консолідації звітності, перерахунок іноземної валюти, нематеріальні активи, майно та надані в оренду основні засоби, частка в об'єднаннях та асоційованих компаніях, довгострокові та короткострокові цінні папери, надані кредити, запаси, дебіторська і кредиторська заборгованість, витрати на пенсійне забезпечення, виробнича собівартість. В Німеччині зміни в обліковій політиці, які впливають на поточний дохід, повинні бути юридично погоджені з Комерційним Кодексом.

Як і в Україні, в Німеччині передбачено певні спрощення в методиці обліку і звітності мікропідприємств, що має бути відображено в обліковій політиці.

HGB [21] містить такі ж критерії визнання малих і мікропідприємств, які є в Директиві 2013/34/ЄС [2] та в Україні [1]. При цьому в Німеччині мікропідприємства можуть бути звільнені від таких зобов'язань відповідно до Мікродирективи [26]: складати додаток до звіту у вигляді приміток, готувати звіт про управління, визначення та визнання окремих активів та зобов'язань, розкривати індивідуальну фінансову звітність для широкої громадськості. На додаток до цього дозволяється складання спрощеного балансу і спрощеного звіту про прибутки та збитки.

Директива щодо мікропідприємств також передбачає, що, якщо застосовуються національні пільги для малих та мікросуб'єктів, вони мають здійснювати оцінку за справедливою вартістю. Оскільки для вимірювання справедливої вартості потрібна детальна інформація, але для мікропідприємств надається лише дуже обмежена для розкриття інформація, в іншому випадку користувачі фінансової звітності можуть бути невпевненими у достовірності оцінки.

Крім того, Мікродиректива [26] передбачає, що фінансова звітність, підготовлена мікропідприємствами, що користуються пільгами, ймовірно, дає справедливе уявлення про чисті активи, фінансовий стан та результати їх діяльності. Положення розділу 2 статті 264 (2) HGB [21], що вимагає додаткового розкриття інформації в примітках, якщо річна фінансова звітність не дає правдивого та справедливого уявлення про чисті активи, фінансовий стан та результати діяльності через особливі обставини, не застосовується. Іншими словами, додаткової інформації у додатку до звітності не потрібно.

Зобов'язання з податкового обліку не впливають на Мікродирективу [25].

Щоб скористатися перевагами малого бізнесу в Німеччині для отримання відповідного статусу власнику малого бізнесу необхідно подати лист до податкової інспекції. Якщо фірма відповідає необхідним вимогам, то податкова інспекція підтвердить статус малого підприємства. Засновники, з іншого боку, повинні вказати очікуваний дохід у податковій анкеті. Якщо вони нижчі за поріг продажів для малого бізнесу, власники можуть вибрати, чи хочуть використовувати правила малого бізнесу. Якщо вони відмовляться, то вони прив'язуються до стандартної системи оподаткування на п'ять років.

Податкове регулювання малого бізнесу передбачено в законі про податок з продажу § 19 UStG [27]. Малі підприємства можуть звільнитися від сплати ПДВ. Як результат, вони не повинні відображати ПДВ у рахунках клієнтам. Оскільки вони не утримують ПДВ, то вони не повинні сплачувати податок з продажу у податкову інспекцію за свої товари та послуги. Крім того, власникам малого бізнесу не потрібно подавати податкові декларації з ПДВ. Але вони повинні складати річну декларацію з ПДВ, де зазначається нарахування нуль євро з ПДВ [28].

Висновки та пропозиції. Облікова політика малих підприємств, які ведуть облік за міжнародними стандартами регламентується МСФЗ для МСП, у якому стисло наводиться інформація про визначення облікової політики малих підприємств та її розкриття у примітках до фінансової звітності. Розділ 10 даного стандарту не суперечить положенням МСБО 8, хоча потребує більш детальних пояснень про порядок вибору альтернативних методик та облікових оцінок для малих підприємств. Директива 2013/34/ЄС регламентує лише окремі положення облікової політики компаній, в тому числі, спрощений підхід до малих підприємств. Ні міжнародні стандарти, ні законодавство Німеччини не містять детального чіткого переліку обов'язкових компонентів та альтернативних варіантів,

які можуть бути визначені в документі про прийняту облікову політику, немає також і регламенту до його структури і будови. В Україні є розроблений відповідний документ – Методичні рекомендації щодо облікової політики, проте вони не містять особливостей і спрощень для малих чи мікропідприємств, тому не враховують їхні особливості й потреби. Облікова політика за законодавством Німеччини стосується визначення правил не тільки для складання фінансової, але й податкової звітності та оптимізації оподаткування.

Облікова політика розробляється підприємством самостійно відповідно до власних потреб та інтересів згідно з вимогами чинного законодавства, стосується вибору альтернативних методів оцінки і відображення інформації в обліку та звітності. Тому було б справедливо вимагати навіть від малих та мікропідприємств розкривати стисло ключові аспекти обраної облікової політики у примітках до річної фінансової звітності, оскільки інформація, яка міститься в ній може вплинути на рішення користувачів.

Малі та середні підприємства в Німеччині, особливо ті, які орієнтовані на глобальні ринки або старт-апи, надають перевагу МСФЗ для МСП. Тому регламентація облікової політики для малих та мікропідприємств має бути спрощеною, але достатньою для підготовки якісної фінансової звітності, що впливає на рішення всіх користувачів. У сучасних умовах ведення бізнесу і розвитку технологій завдяки масовості та поширеності суб'єктів малого та мікропідприємництва для них важливо створити такі умови, за яких облікова політика стане інструментом розвитку, базовим регламентом в організації процесу ведення обліку, складання й подання звітності, і не тільки фінансової, а й податкової, статистичної, управлінської (внутрішньої), соціальної, екологічної, інтегрованої – залежно від потреб та інтересів компанії. У цьому полягають перспективи подальших досліджень і розробок.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні*: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення: 30.11.2019).
2. *Directive 2013/34/EU of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 On the annual financial statements, consolidated financial statements and related reports of certain types of undertakings, amending Directive 2006/43/EC of the European Parliament and of the Council and repealing Council Directives 78/660/EEC and 83/349/EEC, Text with EEA relevance*. URL: <http://www.eur-lex.europa.eu> (дата звернення: 25.11.2019).
3. *Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність»*: Положення Міністерства фінансів України від 25.02.2000 р. № 39. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00> (дата звернення: 30.11.2019).
4. *Про затвердження спрощеного Плану рахунків бухгалтерського обліку*: Наказ Міністерства фінансів України від 19.04.2001р. № 186. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0389-01 (дата звернення: 25.11.2019).
5. *Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ)*. International Financial Reporting Standards (IFRS), available at: <https://www.iasplus.com/en/standards> (Accessed 25 November 2019)
6. *Міжнародний стандарт фінансової звітності для малих та середніх підприємств (МСФЗ для МСП)*. International Financial Reporting Standard for Small and Medium-sized Entities (IFRS for SMEs), (2009), available at: <https://www.iasplus.com/en/standards> (Accessed 25 November 2019).
7. *Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах»*: Наказ Міністерства фінансів України від 28.05.1999р. № 137. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0392-99> (дата звернення: 30.11.2019).

8. *Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства*: Наказ Міністерства фінансів України від 27.06.2013 р. № 635. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0635201-13/conv?lang=ru> (дата звернення: 25.11.2019).
9. *Кулик В.А.* Облікова політика підприємства: набутий досвід та перспективи розвитку. Монографія. Полтава: РВВ ПУЕТ, 2014. 373 с.
10. *Юрчик В.І.* Облікова політика підприємств малого бізнесу і оптимізація оподаткування: автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.09, Житомир. держ. технол. ун-т. Житомир, 2012. 21 с.
11. *Давидов Г.М., Савченко В.М., Пальчук О.В.* [та ін.] Облікова політика: навч. посіб.; за заг. ред. Г.М. Давидова. 2-ге вид., перероб. і доп. Кропивницький: ПП «Ексклюзив-Систем», 2017. 362 с.
12. *Малишкін О.І., Семенова С.М.* Малий бізнес: облікова політика за МСФЗ для МСП та Законом про бухгалтерський облік Польщі за умов Директиви 2013/34/ЄС. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2016. № 11–12. С. 9–16.
13. *Гармонізація бухгалтерського обліку та оподаткування на підприємствах України в контексті нормативів ЄС* : монографія / [О.І. Малишкін, К.В. Безверхий, І.С. Ковова, С.М. Семенова, С.М. Шулярєнко, В.П. Карев]; за наук. ред. О.І. Малишкіна; Державний університет інфраструктури та технологій. Київ: ВД «АртЕк», ДУІТ, 2018. 418 с.
14. *Безверхий К.В.* Особливості моделювання облікової політики підприємства за МСФЗ. *Молодіжний економічний дайджест*. 2015. № 2-3. С. 199-204.
15. *Безверхий К.В.* Порядок складання спрощеного фінансового звіту суб'єкта малого підприємства. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2016. № 11-12. С. 40-50.
16. *Ковова І.С., Семенова С.М.* Обліково-аналітичне забезпечення контролю витрат малих підприємств в умовах євроінтеграції. *Актуальні проблеми економіки*. 2015. № 11. С. 353-358. EID: 2-s2.0-84951043211 http://nbuv.gov.ua/UJRN/ape_2015_11_43.
17. *Семенова С.М.* Порівняння фінансової звітності суб'єктів малого та мікропідприємства України та країн ЄС відповідно до МСФЗ для МСП та Директиви 34/2013/ЄС. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2017. № 2. С.26-40.
18. *Семенова С.М., Шпирко О.М.* Сфера застосування Міжнародного стандарту фінансової звітності для малих і середніх підприємств (МСФЗ для МСП) в Україні. Міжнародний науково-періодичний журнал економістів та правознавців «*Scientific and educational periodical journal «The Genesis of Genius»*»: Geneva, Switzerland, December 2015, № 5, vol. 1, p. 147; Publishing Center of The international scientific association of economists «*Consilium*», Женева, Швейцарія. 2015. № 5. С.10-14.
19. *Яцишин Р.С.* Досвід країн ЄС у формуванні облікової політики підприємств з врахуванням вимог європейського законодавства. *Ефективна економіка*. Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет, 2015. № 6. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4137>.
20. Franchise Portal (2016), «*Kleinunternehmen im Franchise-Glossar*», available at: <https://www.franchiseportal.de/wissen-fuer-gruender/glossar/kleinunternehmen-a-30498.html> (Accessed 1 December 2019).
21. Das Bundesamt für Justiz (1900), «*Handelsgesetzbuch (HGB)*», available at: <https://www.gesetze-im-internet.de/hgb/BJNR002190897.html> (Accessed 1 December 2019).
22. Bundesgesetzblatt (2009), «*Gesetz zur Modernisierung des Bilanzrechts (Bilanzrechtsmodernisierungsgesetz – BilMoG)*», available at: https://www.bgbl.de/xaver/bgbl/start.xav?startbk=Bundesanzeiger_BGBl&bk=Bundesanzeiger_BGBl&start=//%2527bgbl109s1102.pdf%2527%255D#_bgbl_%2F%2F*%5B%40attr_id%3D%27bgbl109s1102.pdf%27%5D__1576086540472 (Accessed 1 December 2019).
23. Debitoor (2016), «*Handelsgesetzbuch (HGB) – Was ist das HGB?*», available at: <https://translate.google.com.ua/translate?hl=uk&sl=de&u=https://debitoor.de/lexikon/handelsgesetzbuch-hgb&prev=search> (Accessed 1 December 2019).
24. Billomat (2019), «*BilRUG: Größenklassen für Unternehmen*», available at: <https://www.billomat.com/magazin/bilrug-neue-groessenklassen-fuer-unternehmen/&prev=search> (Accessed 1 December 2019).
25. Vasa Europa (2019), «*Účtovníctvo pre malé podniky a mikropodniky*», available at: https://translate.google.com.ua/translate?hl=uk&sl=sk&u=https://europa.eu/youreurope/business/finance-funding/accounting/accounting-small-micro-businesses/index_sk.htm&prev=search (Accessed 1 December 2019).
26. Micro-Richtlinie – Richtlinie 2012/6/EU, available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DE/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012L0006&from=DE> (Accessed 1 December 2019).
27. Umsatzsteuergesetz (UStG), available at: https://www.gesetze-im-internet.de/ustg_1980/_19.html (Accessed 1 December 2019).

28. Reguvis (2012), "Vereinfachte Rechnungslegung für Kleinstunternehmen", available at: <https://www.reguvis.de/betrifft-unternehmen/steuern-finanzen/aktuelles/news-details-fachbeitraege-finanzen/artikel/vereinfachte-rechnungslegung-fuer-kleinstunternehmen-6938.html> (Accessed 1 December 2019).

REFERENCES

1. The Verkhovna Rada of Ukraine (1999), The Law of Ukraine «On accounting and financial reporting in Ukraine», available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (Accessed 30 November 2019).
2. Directive 2013/34/EU of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 «On the annual financial statements, consolidated financial statements and related reports of certain types of undertakings, amending Directive 2006/43/EC of the European Parliament and of the Council and repealing Council Directives 78/660/EEC and 83/349/EEC», Text with EEA relevance, available at: <http://www.eur-lex.europa.eu/> (Accessed 25 November 2019).
3. The Ministry of Finance of Ukraine (2000), «National Accounting Standard (Standard) 25 «Simplified Financial Statements», available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00> (Accessed 30 November 2019).
4. The Ministry of Finance of Ukraine (2001), «Resolution «On approval of the simplified Plan of Accounts of Accounting», available at: zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0389-01 (Accessed 25 November 2019).
5. International Financial Reporting Standards (IFRS), available at: <https://www.iasplus.com/en/standards> (Accessed 25 November 2019).
6. International Financial Reporting Standard for Small and Medium-sized Entities (IFRS for SMES), (2009), available at: <https://www.iasplus.com/en/standards> (Accessed 25 November 2019).
7. The Ministry of Finance of Ukraine (1999), «Accounting Regulations (Standard) 6 «Correction of Errors and Changes in the Financial Statements», available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0392-99> (Accessed 30 November 2019).
8. The Ministry of Finance of Ukraine (2013), «Resolution «Guidelines for accounting policies of the company», available at: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0635201-13/conv?lang=ru> (Accessed 25 November 2019).
9. Kulyk, V.A. (2014), *Oblikova polityka pidpryemstva: nabuty dosvid ta perspektyvy rozvytku [Enterprise accounting policy: lessons learned and prospects]*, Monograph, RVB PUET, Poltava, Ukraine.
10. Yurchyk, V.I. (2012), «Accounting Policies for Small Businesses and Tax Optimization», Abstract of Ph.D. dissertation, Accounting, analysis and audit, Zhytomyr State Technological University, Zhytomyr, Ukraine.
11. Davidov, G.M. Savchenko, V.M. Palchuk, O.V. and ext. (2017), *Accounting Policies*, 2nd ed, PE «Exclusive-System», Kropyvnytskyi, Ukraine.
12. Malyshkin, O.I. and Semenova, S.M. (2016), «Small business: IFRS accounting policy for SMEs and Accounting Act of Poland under Directive 34/2013/EU», *Bukhhalters'kyi oblik i audyt*, vol. 11-12, pp. 9-16.
13. Malyshkin, O.I. Bezverkhyy, K.V. Kovova, I.S. Semenova, S.M. Shulyarenko, S.M. and Karyev, V.P. (2018), *Harmonizatsiya bukhalters'koho obliku ta opodatkovannya na pidpryemstvakh Ukrayiny v konteksti normatyviv YES : monohrafiya [Harmonization of accounting and taxation at Ukrainian enterprises in the context of EU standards: monograph]*, Derzhavnyy universytet infrastruktury ta tekhnolohiy, ArtEk, Kyiv, Ukraine.
14. Bezverkhyi, K. (2015), «Features of modeling accounting policies of an enterprise under IFRS», *Youth Economic Digest*, vol. 2-3, pp. 199-204.
15. Bezverkhyi, K. (2016), «Procedure for drawing up a simplified financial report of a small business entity», *Bukhhalters'kyi oblik i audyt*, vol. 11-12, pp. 40-50.
16. Kovova, I.S. and Semenova, S.M. (2015), «Accounting and analytical support for control of expenses of small enterprises in the conditions of European integration», *Actual problems of the economy*, vol. 11, pp. 353-358.
17. Semenova, S.M. (2017), «Comparison of financial statements of small and microenterprises of Ukraine and EU countries in accordance with IFRS for SMEs and Directive 34/2013/EU», *Bukhhalters'kyi oblik i audyt*, vol. 2, pp. 26-40.
18. Semenova, S.M. and Shpyrko, O.M. (2015), «Scope of the International Financial Reporting Standard for Small and Medium-Sized Enterprises (IFRS for SMEs) in Ukraine», *Scientific and educational periodical journal «The Genesis of Genius»*, Geneva, Switzerland, December 2015, n. 5, vol. 1, p. 147.

19. Yatsyshyn, R.S. (2015), «Experience of EU countries in the formulation of accounting policies of enterprises, taking into account the requirements of European legislation», *An efficient economy, vol. 6*, Dnipropetrovsk State Agrarian and Economic University, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4137> (Accessed 25 November 2019).

20. Franchise Portal (2016), «Kleinunternehmen im Franchise-Glossar», available at: <https://www.franchiseportal.de/wissen-fuer-gruender/glossar/kleinunternehmen-a-30498.html> (Accessed 1 December 2019).

21. Das Bundesamt für Justiz (1900), «Handelsgesetzbuch (HGB)», available at: <https://www.gesetze-im-internet.de/hgb/BJNR002190897.html> (Accessed 1 December 2019).

22. Bundesgesetzblatt (2009), «Gesetz zur Modernisierung des Bilanzrechts (Bilanzrechtsmodernisierungsgesetz – BilMoG)», available at: https://www.bgbl.de/xaver/bgbl/start.xav?startbk=Bundesanzeiger_BGBl&bk=Bundesanzeiger_BGBl&start=//%255B@attr_id=%2527bgbl109s1102.pdf%2527%255D#_bgbl_%2F%2F%5B%40attr_id%3D%27bgbl109s1102.pdf%27%5D_1576086540472 (Accessed 1 December 2019).

23. Debitoor (2016), «Handelsgesetzbuch (HGB) – Was ist das HGB?», available at: <https://translate.google.com.ua/translate?hl=uk&sl=de&u=https://debitoor.de/lexikon/handelsgesetzbuch-hgb&prev=search> (Accessed 1 December 2019).

24. Billomat (2019), «BilRUG: Größenklassen für Unternehmen», available at: <https://www.billomat.com/magazin/bilrug-neue-groessenklassen-fuer-unternehmen/&prev=search> (Accessed 1 December 2019).

25. Vasa Europa (2019), «Účtovníctvo pre malé podniky a mikropodniky», available at: https://translate.google.com.ua/translate?hl=uk&sl=sk&u=https://europa.eu/youreurope/business/finance-funding/accounting/accounting-small-micro-businesses/index_sk.htm&prev=search (Accessed 1 December 2019).

26. Micro-Richtlinie – Richtlinie 2012/6/EU, available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DE/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012L0006&from=DE> (Accessed 1 December 2019).

27. Umsatzsteuergesetz (UStG) available at: https://www.gesetze-im-internet.de/ustg_1980/_19.html (Accessed 1 December 2019).

28. Reguvis (2012), «Vereinfachte Rechnungslegung für Kleinunternehmen», available at: <https://www.reguvis.de/betrifft-unternehmen/steuern-finanzen/aktuelles/news-details-fachbeitraege-finanzen/artikel/vereinfachte-rechnungslegung-fuer-kleinstunternehmen-6938.html> (Accessed 1 December 2019).

Светлана Семенова, к.э.н., доц.

(доцент каф. «Учет и налогообложение», Государственный университет инфраструктуры и технологий)

Ольга Шпирко, к.э.н., доц.

(доцент каф. «Учет и налогообложение», Государственный университет инфраструктуры и технологий)

УЧЕТНАЯ ПОЛИТИКА МАЛЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ В УКРАИНЕ И ГЕРМАНИИ

Учетная политика является чрезвычайно важной для предприятия, поскольку определяет совокупность правил, методик и процедур, с помощью которых ведется учет и составляется финансовая отчетность. Именно учетная политика обеспечивает такой принцип бухгалтерского учета как последовательность и качественную характеристику отчетности - сопоставимость. В стандартах учета важна неизменность учетной политики и случаев и методики внесения в нее изменений. Однако малые предприятия не обязаны раскрывать информацию о своей учетной политике, поэтому трудно проконтролировать и объективно оценить методику составления их финансовой отчетности, что может повлиять на решение

пользователей. Поэтому важно рассмотреть возможности и особенности разработки и применения учетной политики на малых предприятиях в Украине в соответствии с требованиями национальных и международных стандартов, законодательства стран ЕС, в частности Германии, Директивы 2013/34/ЕС, что позволит определить ключевые аспекты и особенности, которые можно позаимствовать для использования в Украине.

Установлено, что в Украине малые и микропредприятия имеют лишь частный стандарт, определяющий формирование их финансовой отчетности – НП(С)БУ 25, однако методика учета и выбор альтернатив для учетной политики содержатся в других П(С)БУ, распространяются и на предприятия на общей системе. Также в Украине действуют Методические рекомендации для учетной политики, что существенно облегчает практический аспект ее разработки на предприятии. В Германии подобного документа не предусмотрено. Малые и микропредприятия в Украине, которые ведут учет и составляют отчетность по МСФО, в разработке учетной политики руководствуются соответствующим разделом 10, содержащий достаточно краткий перечень требований. Преимуществом применения международных стандартов является то, что основные положения учетной политики малых и микропредприятий раскрываются в примечаниях к годовой финансовой отчетности. В соответствии с национальными стандартами в Украине малые предприятия такую информацию не подают. Учетная политика в Германии касается определения правил не только для составления финансовой, но и налоговой отчетности и оптимизации налогообложения. Малые предприятия Германии могут применять упрощенные правила учета, составлять упрощенный баланс и упрощенный отчет о прибылях и убытках, не подавать примечания. Также к малым предприятиям применяется упрощенная публикация финансовой отчетности.

Ключевые слова: учетная политика, малое предприятие, микропредприятие, Международный стандарт финансовой отчетности для малых и средних предприятий, Украина, Германия, ЕС.

*Svitlana Semenova, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
(Associate Professor at the Accounting and Taxation Department, State University of Infrastructure and Technologies)*

*Olga Spyrko, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
(Associate Professor at the Accounting and Taxation Department, State University of Infrastructure and Technologies)*

ACCOUNTING POLICY OF SMALL ENTERPRISES IN UKRAINE AND GERMANY

Accounting policies are extremely important to the enterprise as it defines the set of rules, techniques and procedures by which the accounting and financial statements are compiled. It is accounting policy that provides the principle of accounting as consistency and qualitative characteristics of reporting - comparability. Accounting standards emphasize a great deal about the unchanging nature of accounting policies and the cases and modifications made to them. However, small businesses are not

required to disclose their accounting policies, so it is difficult to monitor and objectively evaluate the methodology for preparing their financial statements, which can affect users' decisions. Therefore, it is important to consider the possibilities and features of the development and application of accounting policies for small businesses in Ukraine in accordance with the requirements of national and international standards, the legislation of EU countries, including Germany, Directive 2013/34 / EC, which will identify the key aspects and features that can be borrowed for use in Ukraine.

It is established that in Ukraine small and micro enterprises have only a separate standard that determines the formation of their financial statements - NP (C) BO 25, but accounting methods and the choice of accounting policy alternatives are contained in other P (C) BO, which apply to enterprises on the general system. There are also Methodological Guidelines for Accounting Policy in Ukraine, which significantly facilitates the practical aspect of its development at the enterprise. In Germany, there is no such document. Small and micro enterprises in Ukraine that maintain accounting and reporting IFRSs are guided by the relevant Section 10 in the development of accounting policies, which contains a fairly concise list of requirements. An advantage of applying international standards is that the accounting policies of small and micro-enterprises are disclosed in the notes to the annual financial statements. According to national standards in Ukraine, small businesses do not provide such information. German accounting policies relate to the definition of rules not only for the preparation of financial statements, but also for tax reporting and tax optimization. German small businesses can apply simplified accounting rules, draw up a simplified balance sheet and a simplified income statement, and not submit notes. Also, small businesses have a simplified publication of their financial statements.

Accounting policies are developed by the enterprise independently in accordance with its own needs and interests in accordance with the requirements of the current legislation, it concerns the choice of alternative methods of evaluation and presentation of information in accounting and reporting. Therefore, it would be fair to require even small and micro-enterprises to disclose the key aspects of the chosen accounting policy in the notes to the annual financial statements, since the information contained therein may affect the decisions of users.

Keywords: *accounting policy, small business, microenterprise, International Financial Reporting Standard for small and medium-sized enterprises, Ukraine, Germany, EU.*